

Instytut Biologii UMCS
Zakład Systematyki i Geografii Roślin

Jan BYSTREK, Maria MOTYKA-ZGŁOBICKA

Gatunki rodzaju *Peltigera* Willd. na Lubelszczyźnie

Виды рода *Peltigera* Willd. на Люблинщине

Espèces du genre *Peltigera* Willd. dans la région de Lublin

Rozmieszczenie na Lubelszczyźnie gatunków rodzaju *Peltigera* opracowano na podstawie zbiorów zielnikowych oraz danych z piśmiennictwa. W celu ułatwienia identyfikacji gatunków podano klucz do ich oznaczenia oraz krótkie diagnozy. Za podstawę przyjęto opracowanie Oksnera (7), które uzupełniono własnymi badaniami.

PELTIGERA WILLD.

Fl. Ber. 347. 1787.

Plecha listkowata, przeważnie duża, do kilkunastu centymetrów średnicy, w stanie suchym szara, brunatna lub żółtozielona, po zwilżeniu brunatnoczarna, oliwkowobrunatna albo trawiastzielona, na górnej stronie gładka, lśniąca lub matowa, często popękana, na dolnej stronie z wyraźnymi żyłkami, jasnymi lub ciemnymi, rzadziej gąbczasta, z jasnymi lub ciemnymi, przeważnie licznymi chwytnikami.

Izidia wytwarzają tylko niektóre gatunki. Są one przeważnie łuskowate lub igiełkowate i rozmieszczone albo na całej powierzchni plechy, albo na brzegach odcinków lub wokół pęknięć kory.

Soralia występują tylko u nielicznych gatunków, na powierzchni lub na brzegach odcinków. Soredia ziarenkowate.

Owocniki eliptyczne lub koliste, płaskie albo siodełkowato zwinięte, na brzegach lub na zwężonych końcach odcinków, tarczki brunatne, zarodniki bezbarwne lub brunatne, wąskie i długie, 4—8-komorowe.

Budowa anatomiczna plech heteromeryczna. Glonami są zielenice z rodzaju *Coccomyxa* lub sinice z rodzaju *Nostoc*, lecz bez śluzowej otoczki; nie pęcznią w wodzie.

Właściwości chemiczne. W plechach gatunków *Peltigera* wymieniane są: d-arabitol, d-mannitol, d-glukopyransol, ergosterol, kwas askorbinowy, sacharoza, tłuszcze, różne enzymy, kwasy aminowe, zeoryna, flebeina i tenuiorina (2).

Klucz do oznaczania krajowych gatunków *Peltigera*

1. Plecha szara, brunatna lub oliwkowa, po zwilżeniu ciemna. Glonowym komponentem *Nostoc* 2
2. Powierzchnia plechy lśniąca 3
 3. Plecha bez izydiów 4
 4. Żyłki brunatne lub czarne
 5. Owocniki płaskie rosnące poziomo na brzegach odcinków *P. horizontalis*
 - 5*. Owocniki zwinięte siodełkowato, na zwężonych, wznoszących się końcach odcinków *P. polydactyla*
 - 4*. Żyłki jasne, wyraźne *P. degenii* for. *degenii*
 - 3*. Plecha z izydiami *P. degenii* for. *nitens*
- 2*. Powierzchnia plechy matowa 6
6. Plecha z soraliami 7
 7. Soralia na powierzchni odcinków 8
 8. Plecha bardzo drobna, do 1 cm długa, płonna *P. erumpens*
 - 8*. Plecha do 3 cm długości z owocnikami *P. hazslynszkyi*
 - 7*. Soralia na brzegu odcinków *P. scutata*
 - 6*. Plecha bez soraliów 9
9. Plecha bez izydiów 10
 10. Żyłki wyraźne 11
 11. Odcinki ponad 2 cm długie 12
 12. Odcinki 2—4 cm szerokie, falisto powycinane, na brzegach cienkie, żyłki ułożone siateczkowato, jasne, często różowawe *P. canina*
 - 12*. Odcinki 1—2 cm szerokie, kędzierzawo powycinane i głęboko powycinane, na zakończeniach nieco zgrubiałe. Żyłki ciemne, ułożone równolegle *P. rufescens*
 - 11*. Plecha drobna, odcinki do 1 cm długości, na zakończeniach wyraźnie zwężone *P. spuria*
 - 10*. Dolna strona plechy piłśniowata, bez żyłek *P. malacea*
- 9*. Plecha z izydiami 13
13. Izidia w miejscu spękań kory i na brzegach odcinków 14
 14. Żyłki wyraźne 15
 15. Żyłki jasne, ułożone siateczkowato, odcinki falisto powycinane, cienkie, spękania nieliczne *P. subcanina*
 - 15*. Żyłki ciemne, nie tworzą regularnej siateczki, brzegi odcinków kędzierzawe, spękania liczne *P. praetertata*
 - 14*. Żyłek brak, dolna strona piłśniowata *P. malacea* for. *zopfii*
- 13*. Izidia na powierzchni odcinków *P. lepidophora*

- 1*. Plecha zwilżona trawiastozielona. Symbiotycznym glonem jest *Coccomyxa*.
 Plecha najczęściej z cefalodiami 16
 16. Plecha duża, odcinki powyżej 3 cm szerokości 17
 17. Plecha matowa, cienka, żyłki wyraźne, owocniki siodełkowato zwi-
 nięte *P. variolosa*
 17*. Plecha błyszcząca, gruba, pilśniowata z niewyraźnymi, zlewający-
 mi się ze sobą żyłkami, owocniki płaskie *P. aphthosa*
 16*. Plecha drobna, odcinki do 2 cm szerokie, przeważnie mniejsze, zwinięte
 muszelkowato lub płaskie *P. venosa*

PELTIGERA APHTHOSA (L.) WILLD.

Fl. Ber. 347. 1787. *Lichen aphthosus* L., Sp. Pl. 1148. 1753.

Plecha do 30 cm średnicy, odcinki duże, 4,5 cm szerokości, płytko karbowane lub zatokowo wcinane, żółtozielone, po zwilżeniu intensywnie żywo- lub trawiastozielone, błyszczące, miejscami z brunatnymi plamami i brodawczkowatymi, do 1,5 mm średnicy cefalodiami. Dolna strona ciemna, brunatna lub czarna, pilśniowata, chwytniki nieliczne, ciemne. Owocniki płaskie, zarodniki $60-75 \times 3-6 \mu$, 4-8-komorowe.

Gatunek górski, znany dotychczas z Tatr, Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Nowy dla Lubelszczyzny.

Dąbrowa k. Kraśnika, w wąwozie z odsłoniętą kredą, 1959 Fijałkowski.

PELTIGERA VARIOLOSA (MASS.) GYEL.

Mag. Bot. Lapok 79: 252. 1925. *P. aphthosa* for. *variolosa* Mass., Sched. Crit. 64. 1856.

Plecha do 30 cm średnicy, rosnąca nieregularnie, sucha szarozółta lub żółtobrunatna, zwilżona, żywozielona, matowa, cienka, z licznymi spękaniem na powierzchni, miejscami pomarszczona; cefalodia płaskie, w zarysie koliste, zagłębione w plechę, do 2 mm średnicy. Dolna strona jasnobrunatna, z brunatnymi, wyraźnymi żyłkami i licznymi, na końcu rozgałęzionymi chwytnikami. Owocniki rzadkie, ciemnobrunatne, siodełkowato zwinięte, z korą łuseczkowatą pod spodem. Zarodniki bezbarwne, 4-8-komorowe, $60-75 \times 3-5 \mu$, po 8 w worku. Zielonym komponentem *Coccomyxa*.

Gatunek górski, na Lubelszczyźnie nie podawany.

Uwaga! Nieco podobna do *P. variolosa* jest *P. vrangiana* Gyel. posiadająca odcinki prawie błoniaste i cefalodia na dolnej stronie.

PELTIGERA CANINA (L.) WILLD.

Fl. Ber. 347. 1787. *Lichen caninus* L., Sp. Pl. 1149. 1753.

Plecha przeważnie duża, 15-30 cm średnicy, rozetkowata lub rosnąca nieregularnie. Odcinki do 3 cm średnicy, zatokowo wcinane lub płytko karbowane, szarobrunatne lub popielatoszare, elastyczne, po zwilżeniu ciemne, brunatnoczarne, na brzegach pilśniowate, z nielicznymi spękania-

mi, bez izydiów. Dolna strona jasna, żyłki wyraźne, jasne, często różowe, rzadziej brunatne, siateczkowato ułożone, chwytники liczne, długie. Glonowym komponentem są sinice z rodzaju *Nostoc*. Owocniki częste, siedłkowato zwinięte, na zwężonych i wzniesionych do góry końcach, zarodniki $45-75 \times 3-5 \mu$, 4-8-komorowe, po 8 w worku.

Gatunek zmienny. Liczne odmiany i formy traktowane są przez niektórych lichenologów za odrębne gatunki.

For. *canina*. Odcinki plechy ok. 3 cm szerokie, chwytники różowe.

Susiec, las sosnowy graniczący z rezerwatem Rebizanty, na ziemi, 1962 Bystrek. Krasnobród, Jacnia, Kaczórki; na zboczach rowów i jarów, przeważnie na brzegu lasów, 1962 Bystrek i Ożóg. Kosobudy, u podstawy pnia buka, 1954 Rydzak; rezerwat Jarugi, u podstawy pnia dębu; brzeg rezerwatu lipowego, na ziemi, 1972 Bystrek. Zwierzyniec: Obroc, na ziemi na brzegu lasu, 1973 Bystrek; Bukowa Góra i Nart, 1958 Fijałkowski; droga leśna przy drodze do Florianki, na ziemi, 1973 Bystrek. Brody k. Szczepieszyna, na ziemi, 1972 Zabińska. Józefów, na litotamniowych skałach, 1956 Fijałkowski. Okolice Chełma, Bachus, podstawa pnia dębu, 1972 Zabińska. Okolice Lublina, Zemborzycze, na dębie; Bychawa, podstawa dębu koło wsi Dębczyzna, 1972 Bystrek.

For. *leucorrhiza* Floerke in Flot. Jahrb. Schl. Ges. vaterl. Kultur. 124. 1850. Odcinki plechy ponad 5 cm szerokie, głęboko zatokowo wcinane, żyłki i chwytniki białe.

Susiec, Krasnobród, Zwierzyniec, Czerkies: na ziemi wśród mchów, przeważnie na brzegach lasów bukowych i jodłowych, 1971 Bystrek; Florianka, 1950 Rydzak; okolice Szczepieszyna: Szczerówka, Żurawica; na mchach, na brzegach lasów, 1948 Motyka. Okolice Janowa Lub., brzeg lasu jodłowego. Okolice Kraśnika: Polichna, Gościeradów, na mchach w lesie, 1950 Rydzak. Okolice Puław: Zyrzyn, Kozi Bór, Kotliny, Parchatka, na ziemi w lasach, 1970 Bystrek i Szymanek; Kazimierz, w wąwozie, 1946 Krankowska. Kozłówka k. Lubartowa, na ziemi, 1958 Piskala.

For. *ulorrhiza* (Floerke) Schaer. Enum. Crit. Lich. Eur. 20. 1850. Plecha średnich rozmiarów, odcinki do 5 cm szerokie, żyłki brunatne.

Okolice Szczepieszyna, Szczerówka i Żurawica, 1948 Motyka. Okolice Chełma, Kanie k. Rejowca, 1951 Motyka. Wszędzie na ziemi wśród mchów.

For. *spongiosa* Tuck., Synops. North Americ. Lich. 1: 109. 1882. Plecha z niewyraźnymi żyłkami, pilśniowato-gąbczasta, chwytniki białe, rozgałęzione. Forma nieco podobna do *P. malacea*, lecz posiada długie, liczne, rozgałęzione chwytniki.

Zwierzyniec, 1950 Rydzak. Łukowa k. Biłgoraja, na łące, 1958 Krzaczek. Nasutów k. Lubartowa, na ziemi w alei lipowej, 1948 Motyka.

Peltigera canina wymieniają w swoich pracach: Filipowicz (3), Sulma (9), Tobolewski (10), Glanc (3), Rydzak (8) i Bystrek (1).

PELTIGERA SUBCANINA GYEL.

Bot. Közlem. 24: 132. 1927.

Morfologia plechy i owocników jak u *P. canina*, lecz na brzegach odcinków oraz w spēkaniach kory liczne łuseczkowate izidia. Żyłki jasne, wyraźne, chwytniki duże, prawie białe.

Werechanie k. Tomaszowa Lub., w lesie bukowym, na ziemi, 1951 Fijałkowski. Susiec; Rebizanty; Rybnica; łąki nad Tanwią, na ziemi, 1962 Bystrek. Kosobudy, w rezerwacie z *Linna borealis* i w leśnictwie Krzywe, podstawa pni drzew, 1962 Bystrek. Okolice Zwierzynca: Nart Czerkies; Bukowa Góra, Florianka, 1973 Bystrek. Okolice Szczepieszyna, Szperówka, 1948 Motyka; Kawęczynek, 1972 Kołtun. Łabunie i Zawada, w lasach dębowych, 1951 Fijałkowski. Czartowe Pole, 1972 Motyka. Józefów, przy drodze do Hamerni, 1950 Rydzak. Okolice Biłgoraja, 1972 Krękowski. Okolice Kraśnika, Gościeradów, na pniu dębu, 1950 Rydzak. Okolice Lublina: Jastkowiec, 1950 Fijałkowski; Kozłówka, Markuszów, Żyrzyn i Kotliny, brzeg lasów sosnowych, 1972 Bystrek. Okolice Opola Lub., na ziemi, na brzegu łąki, 1972 Bystrek. Okolice Bychawy, Dębczyzna, brzeg dębowego lasu, 1973 Bystrek. Bachus k. Chełma, u podstawy pnia dębu, 1972 Zabińska.

PELTIGERA RUFESCENS (WEIS) HUMB.

Fl. Frib. Spec. 2. 1793. *Lichen caninus* * *rufescens* Weis, Pl. Crypt. Fl. Goett. 79. 1770.

Plecha do kilkunastu cm średnicy, nieregularna lub tworząca dość regularne rozetki, popielata, brunatnoszara lub brunatna, po zwilżeniu ciemna, oliwkowobrunatna. Odcinki głęboko powycinane i postrzępione lub karbowane, o brzegach wzniesionych, zwykle nieco zgrubiałych, niekiedy zwinięte rynienkowato, w stanie suchym sztywne i kruche, kora z licznymi spękaniem, pokryta filcowatym nalotem, szczególnie na brzegach. Dolna strona jasnobrunatna lub biaława, żyłki liczne, w środkowej części ciemnobrunatne, po brzegach jaśniejsze, biegnące ± równolegle, chwytники liczne. Owocniki na nieco zwężonych końcach odcinków, zwinięte siodełkowato. Zarodniki 40—70 × 3—5 μ bezbarwne, 4—8-komorowe, po 8 w worku.

Gatunek na całym obszarze woj. lubelskiego pospolity. Rośnie w lasach, na łąkach, polanach stepowych i pastwiskach, często na brzegach śródleśnych wydm. W piśmiennictwie podawany przez Krawca (6) z okolic Kazimierza nad Wisłą, Tobolewskiego (10) z okolic Zwierzynca na Roztoczu, Bystrka (1) z okolic Suśca oraz Glanca (4) z okolic Tomaszowa Lub. W zbiorach zielnikowych znajdują się okazy z Roztocza (Susiec, Krasnobród, Kosobudy, Zwierzyniec), okolic Szczepieszyna, z Puszczy Solskiej, okolic Opola Lub., Puław, Lublina, Rejowca, Chełma, Włodawy, Lubartowa, Parczewa i Łukowa.

PELTIGERA PRAETEXTATA (FLOERKE) VAIN.

Térmeszter Füzetek 22: 306. 1899. *Peltidea ulorrhiza* var. *praetextata* Floerke in Sommerf., Suppl. Fl. Lapp. 123. 1826.

Plecha podobna do *P. rufescens*, szara lub brunatnoszara, po zwilżeniu ciemnooliwkowa lub prawie czarna, matowa, z pilśniowatym nalotem, z licznymi łuseczkowatymi, często podzielonymi izydiami, wyrastającymi na brzegach odcinków oraz w miejscach spękań kory. Owocniki i zarodniki jak u *P. rufescens*.

Gatunek z Lubelszczyzny wymieniany przez Tobolewskiego (10) z rezerwatu Czerkies k. Zwierzyńca i Bystreka (1) z okolic Suśca.

Zwierzyniec, droga do Florianki, skarpa rowu, 1973 Bystrek. Kosobudy, brzeg lasu sosnowego, 1972 Bystrek.

PELTIGERA DEGENII G Y E L.

Mag. Bot. Lapok. 25: 253. 1926.

Plecha ok. 10 cm średnicy, niekiedy większa, nieregularna lub rozetkowata, szaroniebieska, brunatnozielona lub oliwkowa, lśniąca, po zwilżeniu oliwkowoczar-na. Odcinki do 5 cm długie i 4 cm szerokie, zachodzące na siebie dachówkowato, na brzegach podwinięte do góry, gładkie (for. *degenii*) albo z licznymi, łusczkowatymi izidiami na brzegach odcinków i spękań kory (for. *nitens*). Dolna strona jasna, tylko w części centralnej ciemnobrunatna. Żyłki wypukłe, w środkowej części brunatne, na brzegach jasne, białawe, chwytники długie, liczne, białawe lub brunatne. Owocniki na nieco zwężonych, wzniesionych końcach odcinków, zwinięte siodełkowato. Zarodniki proste, bezbarwne, 5—7-komorowe, $30-50 \times 3-6 \mu$, po 8 w worku.

Gatunek rzadki, znany dotychczas z Tatr i Beskidów. Z Lubelszczyzny nie podawany.

PELTIGERA LEPIDOPHORA (NYL.) VAIN.

Meddel. Soc. Fauna et Flora Fenn. 6: 130. 1881. *P. canina* var. *lepidophora* Nyl., l. c. 2: 49. 1878.

Plecha drobna, rozetkowata, kilka centymetrów średnicy, szara lub brunatna, zwilżona ciemnobrunatna lub prawie czarna, matowa, na brzegach wyraźnie piłśniowata, krucha, z licznymi spękaniem. Dolna strona ciemnobrunatna, tylko na brzegach biaława, żyłki wyraźne, na brzegach odcinków białawe, w części centralnej brunatne, chwytники liczne nie rozgałęzione na szczycie. Izidia liczne na całej górnej stronie odcinków, łusczkowate, z białym obrzeżeniem. Owocników nie tworzy.

Rośnie w lasach, przeważnie w miejscach widnych, na ziemi. W Polsce rzadka, znana z Tatr i Białowięży. Z Lubelszczyzny nie podawana.

PELTIGERA SPURIA (ACH.) DC

In Lam et DC. Fl. Fr. 3, 2: 406. 1805. *Lichen spurius* Ach., Lich. Suec. Prodr. 159. 1798.

Plecha drobna, rozetkowata, do 4 cm średnicy albo nieregularna, złożona z luźnych, niewielkich skupień pojedynczych odcinków do 2 cm długich i 1 cm szerokich, głęboko palczasto wcinanych albo nie wcinanych, w części szczytowej zwężonych, za młodu muszelkowatych, sztywnych, matowych, na górnej stronie piłśniowatych, z nielicznymi spękaniem, bez izidiów i soraliów. Dolna strona jasna, biaława, zwilżona nieco różowa, żyłki grube, białawe lub brunatne, chwytników brak lub bardzo nieliczne, krótkie. Owocniki na zwężonych końcach odcinków, koliste, zwinięte

siodełkowato, niektóre prawie płaskie, do 3 mm średnicy. Zarodniki proste lub nieco zgięte, $45-75 \times 3-4 \mu$, 6—8-komorowe, bezbarwne, po 8 w worku.

Rośnie w miejscach widnych, przeważnie piaszczystych lub lessowych, przydrożach, skrajach lasów i skarpach, rzadziej na spróchniałych pniakach. Na Lubelszczyźnie rozproszona.

Susiec, rezerwat Rebizanty, na pniaku sosny (1). Krasnobród, Podzamek, Zielone, Bondyryz, rowy nad brzegiem lasów, 1972 Bystrek, Ożóg; Kosobudy, Zwierzyniec, Nart Czerkies, Bukowa Góra, na ziemi, na skarpach przydrożnych leśnych dróg, 1971 Bystrek. Kazimierz nad Wisłą, w lessowym wąwozie, 1946 Krakowska. Okolice Lublina, Zemborzyce, na skarpie rowu, 1956 Tatarakiewicz; Dębówek, na lessowym zboczu, 1947 Motyka.

PELTIGERA ERUMPENS (TAYL.) VAIN.

Etud. Lich. Brésil, 1: 182. 1890. *Peltidea erumpens* Tayl. in Hook, London Journ. Bot. 6: 187. 1847.

Plecha drobna, nieregularna, złożona z luźnych skupień pojedynczych odcinków do 2 cm długich i 1—2 cm szerokich, młodych — muszelkowatych, starszych — wachlarzykowatych, płaskich, płytko zatokowo wcinanych. Górna strona matowa, szarobrunatna, po zwilżeniu ciemnooliwkowa, pilśniowata, dolna — biaława lub brunatna, żyłki brunatne, cienkie, chwytники drobne, szczotkowate, na szczycie rozwidłone, wyjątkowo chwytników brak. Soralia na powierzchni łątek, wypukłe, 2—3 mm średnicy, soredia ziarenkowate. Owocników i izidiów nie tworzy.

Zwierzyniec, droga na Floriankę, skarpa rowu, 1973 Bystrek; Bukowa Góra, skarpa rowu przy drodze do wsi Sochy, Topólcza k. Turzyńca, skarpa wąwozu (4). Kazimierz, wąwóz lessowy, 1972 Bystrek.

PELTIGERA HAZSLYNSZKYI GYEL.

Österr. Bot. Zeitschr. 77: 221. 1928.

Plecha drobna, nieregularna, złożona z luźnych, wznoszących się odcinków, 1—3 cm długich i 1—2 cm szerokich, wachlarzykowatych, o brzegach gładkich lub płytko zatokowo wcinanych. Górna strona matowa, pilśniowata, szarobrunatna, po zwilżeniu ciemnobrunatna, dolna — jasna, żyłki różowe lub brunatnawe, chwytników brak lub są nieliczne, rozrzucone na całej dolnej stronie, proste, nie rozdwojone na szczycie. Soralia na górnej stronie łątek koliste, płaskie lub nieco wypukłe, soredia ziarenkowate. Owocniki na nieznacznie zwężonych końcach odcinków drobne, do 3 mm średnicy, rzadziej nieco większe, płaskie lub zwinięte siodełkowato.

Susiec; Bukowa Góra; Florianka; Zwierzyniec; Kosobudy, brzegi leśnych dróg i skarpy rowów, 1973 Bystrek; Krasnobród, brzeg lasu k. Jacni, skarpa rowu,

1971 Ożóg; Rezerwat Szum, 1972 Zabińska. Okolice Hrubieszowa, Horodło, 1972 Zabińska. Okolice Chełma, Strzelce, 1972 Bogowski. Okolice Lublina, Kozłówka, 1957 Motyka. Okolice Łęcznej, Brzeziczno, 1973 Bystrek. Wszędzie na ziemi, w miejscach luźno porośniętych przez trawę albo na odkrytych skarpach lessowych.

PELTIGERA MALACEA (ACH.) FUNCK

Crypt. Gewachse 33: 5. 1825. *Peltidea malacea* Ach., Synops. Lich. 240. 1814.

Plecha 10—20 cm średnicy, rozetkowata albo rosnąca luźno, nieregularnie żółtobrunatna lub oliwkowozielona, zwilżona ciemnobrunatna lub ciemnozielona, z ciemnymi plamami. Odcinki do 5 cm długie i 3—4 cm szerokie, płytko zatokowo powycinane, na końcach zaokrąglone lub karbowane, grube, sztywne, kruche i matowe, przynajmniej na brzegach pilśniowate, na dolnej stronie bez żyłek, pilśniowato-gąbczaste, ciemnobrunatne, tylko na brzegach jaśniejsze, bez chwytników lub z nielicznymi, krótkimi, brunatnymi chwytnikami. Owocniki na nieco zwężonych końcach odcinków, elipsoidalne lub kolistawe, siodełkowate, rzadziej płaskie, wzniesione. Zarodniki bezbarwne 4—8-komorowe, proste $40-70 \times 4-8 \mu$, po 8 w worku.

Susiec; Łabunie, Sulma (9); okolice Szczepieszyna, 1972 Kołtun. Okolice Biłgoraja, Glinianki, Sulma (9). Polichna k. Kraśnika, Tołpa. Kazimierz nad Wisłą, las sosnowy, Krawiec (6). Sobibór k. Włodawy, 1956 Wojciechowski. Wszędzie na ziemi, w miejscach odsłoniętych.

PELTIGERA POLYDACTYLA (NECK.) HOFFM.

Descript. Adumbr. Pl. Lich. 1: 19. 1790. tab. 4, fig. 1. *Lichen polydactylus* Neck., Method. Muscor. 85. 1771.

Plecha do 10 cm średnicy, rozetkowata lub nieregularna, luźno przylegająca do podłoża, szarobrunatna lub sinawa, często z brunatnoczarnymi plamami, po zwilżeniu oliwkowobrunatna. Odcinki 2—3 (5) cm długie i 1—2 (3) cm szerokie, lśniące, gładkie, sztywne, na końcach głęboko palczasto wcinane albo zaokrąglone i płytko karbowane (odcinki płonne). Dolna strona jasna, tylko w części centralnej brunatna, żyłki wypukłe, białawe lub brunatne, w części środkowej zlewające się ze sobą, chwytniki liczne, długie, niekiedy do 0,5 cm, brunatne lub białe. Owocniki liczne na palczasto rozgałęzionych i wzniesionych końcach odcinków, siodełkowate. Zarodniki 4—8-komorowe, $40-70 \times 4-5 \mu$, po 8 w worku.

Gatunek na Lubelszczyźnie pospolity, rośnie na ziemi, podstawach pni i pnikach ściętych drzew. Stwierdzony na Roztoczu (Susiec, Krasnobród, Zwierzyniec, Kosobudy, Szczepieszyn), w Puszczy Solskiej, okolicach Biłgoraja, w Lasach Janewskich, okolicach Zaklikowa, Opola Lub., Żyrzyna i Puław oraz w lasach okolic Włodawy (Sobibór, Okuninka), Łukowa i Białej Podlaskiej.

PELTIGERA SCUTATA (DICKS.) DUBY

Bot. Gall. 2: 599. 1830. *Lichen scutatus* Dicks., Fasc. Plant. Crypt. Brit. 3: 18. 1793.

Plecha duża do 20 cm średnicy, rozetkowata albo nieregularna, brunatna lub ciemnooliwkowa, zwilżona oliwkowoczarna. Odcinki niezbyt grube, kruche, matowe, na brzegach kędzierzawo pogięte i głęboko falisto powycinane. Dolna strona jasno-brunatna lub biaława, żyłki nieliczne, słabo zaznaczone, chwytники cienkie, brunatne, nieliczne. Soralia na brzegach odcinków. Owocniki drobne, koliste lub elipsoidalne, płaskie albo siodłkowate. Zarodniki 4—8-komorowe, 50—75 × 4—5 μ, bezbarwne, proste, po 8 w worku.

Gatunek górski, znany z Tatr, gdzie rośnie na omszonych skałach i pokrytych mchami pniach drzew. Na Lubelszczyźnie nie znany.

PELTIGERA HORIZONTALIS (HUDS.) BAUMG.

Fl. Lipsiens. 562. 1790. *Lichen horizontalis* Huds., Fl. Anglica 453. 1762.

Plecha duża, 10—20 cm średnicy, nieregularna, rzadziej rozetkowata, sinoszara lub szarobrunatna, zwilżona oliwkowozielona lub brunatnoczarna. Odcinki 2—5 cm długie, 2—3 cm szerokie, zaokrąglone lub kędzierzawe, często powycinane na mniejsze odcinki, gładkie, lśniące. Dolna strona w części centralnej pilśniowata, brzeżnej z żyłkami, płaskimi, szerokimi, zlewającymi się w części środkowej, chwytники liczne rozgałęzione, zebrane w pęczki, pędzelkowate. Owocniki na mniejszych odcinkach, koliste, płaskie, na brzegach lub końcach odcinków, rosnące najczęściej poziomo. Zarodniki 4-komorowe, 20—40 × 5—7 μ, proste, po 8 w worku.

Gatunek na Lubelszczyźnie rozproszony na Roztoczu (Susiec, Krasnobród, Zwierzyniec, Kosobudy, Józefów), w okolicach Biłgoraja, Zaklikowa, Gościeradowa, Kazimierza nad Wisłą, Opola Lub. i Lubartowa, wszędzie na ziemi, w lasach, na skarpach leśnych dróg i rowów.

PELTIGERA VENOSA (L.) BAUMG.

Fl. Lipsiens. 561. 1790. *Lichen venosus* L., Sp. Pl. 1148. 1753.

Plecha nieregularna, złożona z luźnych, pojedynczych lub rosnących w małych skupieniach odcinków, wachlarzykowatych lub prawie kolistych, na brzegach nieco karbowanych lub płytko palczasto wcinanych, wznoszących się lub przylegających do podłoża, górą szaro- lub brunatnozielonych, po zwilżeniu żywozielonych, matowych, lecz niepilśniowatych. Dolna strona jasna, biaława lub żółtobrunatna, żyłki wyraźne ciemnobrunatne, cienkie, zlewające się w centralnej części, chwytники nieliczne, skupione w pęczki. Symbiotycznym glonem *Coccomyxa*. Owocniki częste, 1—3 mm średnicy, koliste lub szeroko eliptyczne, płaskie, na brzegach odcin-

ków. Zarodniki 4-komorowe, bezbarwne, proste, $30-45 \times 7-8 \mu$, po 3 w worku.

Gatunek bardzo rzadki, na Lubelszczyźnie wymieniany tylko przez Glanca (4) z Topólczy k. Szczepreszyna, na skarpie wąwozu lessowego.

PIŚMIENNICTWO

1. Bystrek J., Bystrek J.: Materiały do flory porostów Suśca na Roztoczu Środkowym. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 27, 169—183 (1972).
2. Culberson Ch.: Chemical and Botanical Guide to Lichen Product. Chapel Hill. Univ. North Carolina Press 1969.
3. Filipowicz K.: Spis mchów, wątrobowców i porostów z niektórych stanowisk Królestwa Polskiego zebranych w latach 1877—1879. Pam. Fizjograf. 1, 258—267 (1881).
4. Glanc K.: Notatki lichenologiczne z Roztocza. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol. 17, 39—52 (1958).
5. Gyelnik K.: *Peltigera* Studien. Bot. Sonder Aus den Bot. Közlem. 24, 122—140 (1927).
6. Krawiec F.: Przyczynek do znajomości flory porostów Lubelszczyzny. Acta Soc. Bot. Pol. 13 (2), 85—92 (1936).
7. Oksner A. M.: Flora lizajników Ukrainy 1, AN USSR, Kijew 1956.
8. Rydzak J.: Badania nad stanem ilościowym porostów nadrzewnych na Roztoczu. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 24, 42—63 (1963).
9. Sulma T.: Beiträge zur Kenntnis der Flechtenflora des Lubliner Hügellandes. Acta Soc. Bot. Pol. 12 (1), 39—67 (1935).
10. Tobolewski Z.: Porosty okolic Zwierzyńca na Zamojszczyźnie. Fragm. Flor. et Geobot. 1 (2), 14—24 (1954).
11. Tobolewski Z.: Porosty, Klucz do oznaczania gatunków krajowych. PWN, Warszawa 1972.
12. Zahlbruckner A.: Catalogus Lichenum Universalis, 3, Leipzig 1925.

РЕЗЮМЕ

Данная работа дает систематический обзор видов рода *Peltigera*. Обработан ключ для обозначения видов, выступающих в Польше, а также короткие диагнозы отдельных таксонов. Размещение на Люблинщине дано на основе гербаризационных сборников и литературы.

RÉSUMÉ

Dans cet article on a fait la revue systématique des espèces du genre *Peltigera*. On a élaboré la clef pour la définition des espèces constatées en Pologne et de brèves diagnoses des taxons particuliers. La dislocation dans la région de Lublin a été établie en se fondant sur les collections d'herbiers et la littérature.